

فهرست

۷	فصل اول: دستور زبان
۸	فعل
۲۵	ساختمان جملهٔ مستقل
۳۱	نقش اجزا در جمله
۵۲	نقش‌های تبعی
۶۰	جابه‌جایی اجزای جمله
۶۶	حذف اجزا
۷۳	گروه اسمی
۸۸	وابسته‌های وابسته
۹۸	فصل دوم: زبان‌شناسی
۹۹	ساختمان واژه
۱۱۹	واج
۱۲۷	فرایندهای واجی
۱۳۲	نظام معنایی زبان
۱۳۷	واژگان دوتلفظی
۱۳۹	واژگان هم‌آوا
۱۴۶	روش‌های جمع‌بستن کلمات
۱۵۱	فصل سوم: آزمون‌های جامع
۱۵۲	آزمون اول
۱۵۴	آزمون دوم
۱۵۶	آزمون سوم
۱۵۸	آزمون چهارم
۱۶۰	آزمون پنجم
۱۶۲	آزمون ششم
۱۶۴	آزمون هفتم
۱۶۶	آزمون هشتم
۱۶۸	آزمون نهم
۱۷۰	آزمون دهم
۱۷۲	پاسخ‌نامهٔ تشریحی
۲۵۲	پاسخ‌نامهٔ کلیدی

وابسته‌های وابسته

وابسته‌های درجه‌دو

«وابسته‌های وابسته» با هسته رابطه مستقیم ندارند. «وابسته‌ها، واسطه آن‌ها با هسته هستند؛ به عبارت دیگر، وقتی وابسته‌ها برای خودشان وابسته می‌گیرند، این وابسته‌های درجه دوم، «وابسته وابسته» نامیده می‌شوند؛ مثلاً در گروه «دیوار بلند باغ» وابسته وابسته وجود ندارد؛ چون هر دو واژه «بلند» و «باغ»، وابسته

«دیوار» هستند:

اما در گروه «دیوار باغ ما» وابسته وابسته داریم؛ در ژرف‌ساخت این گروه، دو ترکیب وجود دارد: «دیوار باغ» و «باغ ما»؛ یعنی «ما» وابسته «باغ» است؛ وابسته «هسته» نیست و نمودار آن به شکل رسم می‌شود. رابطه کلمات در گروهی که «وابسته وابسته» دارد، همیشه همین‌گونه است.

انواع وابسته وابسته

• وابسته‌های وابسته پنج نوع‌اند:

یک دستگاه رادیو ممیز		۱ ممیز: اسمی که برای شمارش یا اندازه‌گیری، بین «صفت پیشین» و «هسته» قرار می‌گیرد. ^۱
درخت باغ پدربزرگ ۴.۴		۲ مضاف‌الیه مضاف‌الیه: اسم سوم گروه
حرف‌های خیلی خوب ق.ص		۳ قید صفت: قیدی میان موصوف و صفت

۱- این صفت پیشین ممکن است صفت شمارشی، مبهم یا پرسشی باشد؛ به این مثال‌ها دقت کنید:

_____ اصله / درخت / چنند / کیلو / برنج / یک / پارچ / آب
صفت مبهم / ممیز / هسته / صفت شمارشی / ممیز / هسته / صفت شمارشی / ممیز / هسته

<p>ژاکت سبز یشمی ص.ص</p>		<p>۴ صفت صفت: وقتی صفت، برای خودش صفت بگیرد. (غالباً برای رنگ‌ها)</p>
<p>آثار این نویسنده ص.ص</p> <p>آثار نویسنده نامدار ص.ص</p>		<p>۵ صفت مضاف‌الیه: وقتی اسم دوم، صفت پیشین بگیرد ←</p> <p>وقتی اسم دوم، صفت پسین بگیرد ←</p>

تمرین

وابسته‌های وابسته را در گروه‌های زیر بررسی کنید.

- ۱- چند کیلو پسته
- ۲- دو بیت شعر
- ۳- آسمان آبی بلند
- ۴- پیروزی دو تیم
- ۵- کلمات درهم و پیچیده دوست قدیمی من
- ۶- آن داور بین‌المللی کشور همسایه ما
- ۷- ترتیب فرار گرفتن مطالب

پاسخ‌تمرین

- ۱- کیلو: ممیز
- نکته ممیز همیشه وابسته صفت شمارشی نیست؛ گاهی وابسته صفت‌های مبهم یا پرسشی می‌شود.
- ۲- بیت: ممیز
- نکته ممیز لزوماً از واحدهای شمارش‌های شناخته‌شده نیست؛ هر اسمی که در حکم واحد شمارش، وابسته صفت پرسشی، صفت شمارشی یا صفت مبهم شود، ممیز است.
- ۳- وابسته وابسته ندارد.
- نکته اگر دو صفت، هر دو، وابسته یک اسم شوند، مراقب باشید با «صفت صفت» اشتباه گرفته نشوند. دو صفت برای یک اسم، با هم، هم‌پایه هستند.
- ۴- دو: صفت مضاف‌الیه
- نکته مضاف‌الیه می‌تواند هر یک از صفات پیشین یا پسین را بپذیرد؛ بنابراین، صفت مضاف‌الیه، هم نوع پیشین دارد، هم نوع پسین.
- ۵- قدیمی: صفت مضاف‌الیه / من: مضاف‌الیه مضاف‌الیه

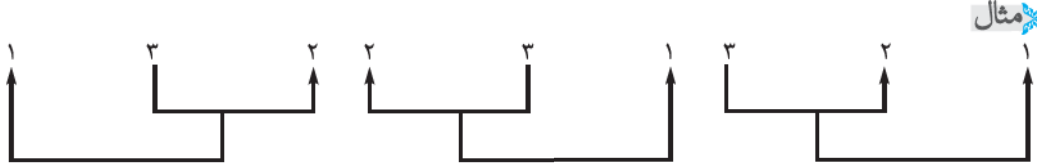

نکته برای درک وابستگی کلمات در گروه، این نکته را فراموش نکنید که وابسته‌های پیشین غالباً وابستهٔ اولین اسم پس از خود هستند و وابسته‌های پسین، وابستهٔ اولین اسم پیش از خود.

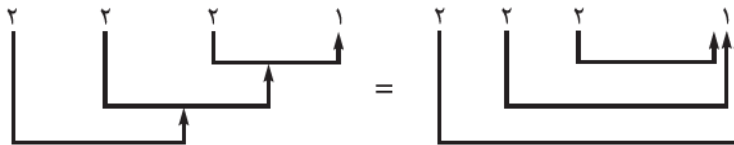
- ۶- همسایه: صفت مضاف‌الیه / ما: مضاف‌الیه مضاف‌الیه
۷- مطالب: مضاف‌الیه مضاف‌الیه

روش رسم نمودار پیکانی گروه

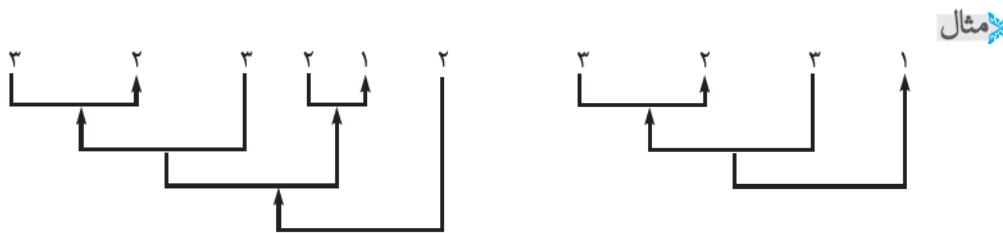
فرض کنیم هسته (۱) باشد، وابسته‌ها (۲) باشند و وابسته‌های وابسته (۳)؛ حالا فقط کافی است بدانیم در همهٔ نمودارها، اول (۳) را به (۲) وصل می‌کنیم، سپس هر دو را به (۱) متصل می‌گردانیم:

البته ممکن است در گروه، هیچ وابستهٔ وابسته‌ای وجود نداشته باشد؛ اما بیش از یک وابسته داشته باشد؛ در این صورت به جای آن که تمام وابسته‌ها را جداگانه به هسته بکشیم، از نزدیک‌ترین (۲) شروع می‌کنیم و یکی یکی به زیر آخرین پیکان رسم شده متصل می‌گردانیم؛ هر دو حالت را در این شکل می‌توانید ببینید؛ اما شما سعی کنید به شیوهٔ نمودار سمت چپ رسم کنید.

گاهی هم ممکن است در یک گروه بیش از یک وابستهٔ وابسته وجود داشته باشد؛ باز هم فرقی نمی‌کند؛ به همان ترتیب عمل کنید؛ فقط باید بدانید معمولاً پسین‌ها مقدم‌اند؛ یعنی بهتر است اول پسین‌ها را رسم کنید، سپس پیشین‌ها را به زیر منحنی رسم شده بکشید؛ در نهایت تمام آن چه به دست آمده را به هسته متصل گردانید:

تمرین

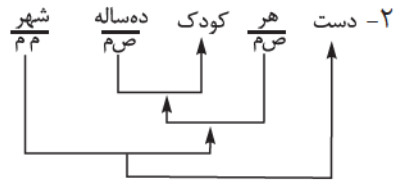
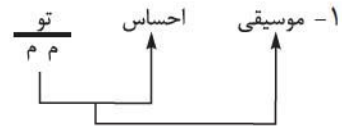
وابسته‌های وابسته را پیدا کنید و نمودار پیکانی هر یک را بکشید.

- ۱- خاک موسیقی احساس تو را می‌شنود.
- ۲- دست هر کودک ده‌سالهٔ شهر، شاخهٔ معرفتی است.
- ۳- عرض کردم حرام از یک کف دست کاغذ و یک بند انگشت مداد، که خسرو به مدرسه بیاورد.
- ۴- وقت ثبات مردان و روز فکر خردمندان است.
- ۵- صولت حیدری را / دست‌مایهٔ شادی کودکان‌شان کردی

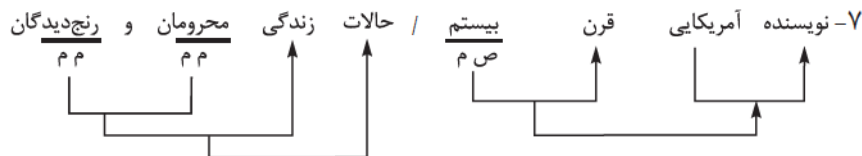
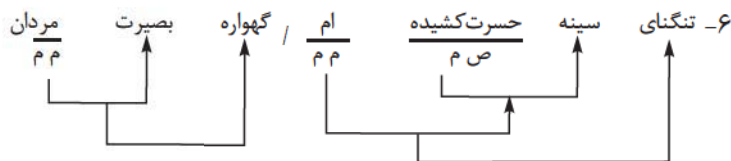
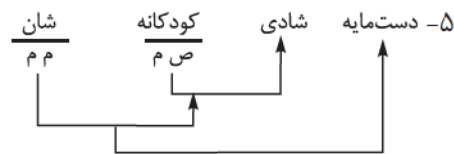
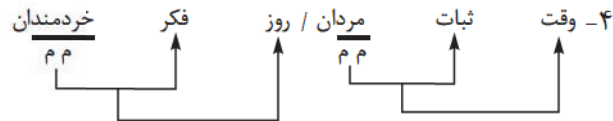
۶- در تنگنای سینه حسرت کشیده‌ام / گهواره بصیرت مردان نهفته است

۷- اشتاین بک، نویسنده آمریکایی قرن بیستم است که حالات زندگی محرومان و رنج‌دیدگان را شرح داده است.

پاسخ‌ترین

نکته برای نشان دادن وابستگی از طریق نمودار پیکانی، می‌توان به جای کشیدن نوک پیکان تا خود کلمه، آن را تا زیر پیکانی که به آن رسم شده است، کشید؛ مثلاً در این تمرین، اگر دنبال کلمه «شهر» را بگیرید، عاقبت به واژه «کودک» می‌رسید؛ یعنی این کلمه وابسته کودک است.

نکته «آمریکایی» صفت است؛ بنابراین پیکان آن، مستقیماً به «هسته» کشیده شده است.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

(تجربی ۸۵)

۲۹۸- در همهٔ گروه‌های اسمی، به جز گروه ..... وابستهٔ وابسته به کار رفته است.

- ۱) فزونی نیروی رستم
- ۲) ساختن آینده‌ای بهتر
- ۳) بهترین فصل زندگی
- ۴) صحبت خیلی عامیانه

۲۹۹- در کدام گزینه «وابستهٔ وابسته» وجود ندارد؟

- ۱) آثار شعر و نثر فارسی
- ۲) شیوه‌های گوناگون سخن
- ۳) تاریخ تمدن بشری
- ۴) خوانش شعر معاصر

۳۰۰- تنها در گزینه ..... «وابستهٔ وابسته» به چشم می‌خورد.

- ۱) نخستین گام مؤثر
- ۲) همهٔ علوم روزگار
- ۳) هر پدیدهٔ دیگر
- ۴) پایان این دوره

۳۰۱- در هیچ گزینه‌ای به جز گزینه ..... «وابستهٔ وابسته» دیده نمی‌شود.

- ۱) میراث گران‌بهای ادبی
- ۲) مادهٔ اصلی ادبیات
- ۳) کاربرد هنری زبان
- ۴) حال‌وهوای محتوای اثر

۳۰۲- در کدام گزینه «وابستهٔ وابسته» دیده می‌شود؟

- ۱) حروف و کلمات دشوار و سنگین
- ۲) چگونگی معنا و محتوای کلام
- ۳) جنبه‌های ظاهری لفظ و سخن
- ۴) جنبه‌های معنوی و محتوایی کلام

۳۰۳- در ترکیب کدام گزینه، وابستهٔ وابسته، «ممیز» است؟

- ۱) چند دستهٔ باقی‌مانده
- ۲) دسته‌های طبقه‌بندی‌شده
- ۳) دستهٔ اول گروه
- ۴) هر دسته روزنامه

۳۰۴- در تمام گزینه‌ها به جز گزینه ..... وابستهٔ وابسته از نوع «ممیز» به چشم می‌خورد.

- ۱) سه‌تای اول
- ۲) چند بیت شعر
- ۳) هر جلد کتاب
- ۴) یک تکه کاغذ

۳۰۵- در کدام گزینه ممیز وجود دارد؟

- ۱) دو تا کردم قد طاعت بر شاه
- ۲) یک دست جام باده و یک دست زلف یار
- ۳) یک دسته گل دماغ‌پرور
- ۴) ز یاران یک نفر را کرد همراه

۳۰۶- «تا» در کدام گزینه «ممیز» است؟

- ۱) بیشتر در طبع پیران آشیان دارد امل
- ۲) سه تا تار از کمند زلف مشکین
- ۳) دو تا و سه تا را گرفتی به چنگ
- ۴) اگر ملول نگردی یکان‌یکان شمرم

۳۰۷- واژهٔ «بس» در کدام گزینه، «قید صفت» است؟

- ۱) شمع جویی و آفتاب بلند
- ۲) در میان شیخ و حق از دیرگاه
- ۳) عاقبت چون روز بس بیگاه شد
- ۴) از آن غافل که آن شب بس سیاه است

۲۹۸- گزینه «۳» اگر قبل از هر کاری، «هسته» را مشخص کنید، کارتان خیلی راحت می‌شود؛ پس از آن، وابسته‌ها، خودشان را نشان می‌دهند و تیرتان به هدف می‌خورد؛ باید ببینید کلمه دیگر، با وابسته ارتباط دارد یا با هسته؛ مثلاً در گروه «فزونی نیروی رستم» واژه «فزونی» را هسته می‌گیریم و «نیرو» را وابسته. آنچه باقی می‌ماند واژه «رستم» است که چون ترکیب «نیروی رستم» پذیرفتنی است، آن را «وابسته وابسته» به حساب می‌آوریم؛ و یا در گزینه (۲)، در گروه «ساختن آینده‌ای بهتر»، واژه «ساختن» هسته گرفته می‌شود و واژه «آینده» وابسته؛ و چون ترکیب «آینده‌ای بهتر» پذیرفتنی است، «بهتر» را «وابسته وابسته» برمی‌شمیریم؛ اما در گزینه (۳)، یعنی گروه «بهترین فصل زندگی» به محض تشخیص دادن هسته (فصل)، متوجه می‌شویم که هر دو واژه «بهترین» و «زندگی» وابسته‌اند و با هسته ارتباط مستقیم دارند. گزینه (۴) را هم امتحان می‌کنیم که خیالمان راحت شود؛ در گروه «صحبت خیلی عامیانه» واژه «صحبت» هسته است و واژه «عامیانه» صفت پسین؛ و چون ارتباط واژه «خیلی» با «عامیانه»

درک می‌شود، آن را وابسته وابسته (قید صفت) به شمار می‌آوریم.^۱

❖ ۲۹۹- گزینه «۲» ❖

شیوه‌های گوناگون سخن (هر دو وابسته هسته هستند؛ پس هیچ کدام نمی‌توانند وابسته وابسته باشند).

د م ص م
❖ بررسی سایر گزینه‌ها ❖

گزینه (۱): آثار شعر و نثر فارسی

د م م م

واژه «نثر» پس از واو عطف قرار گرفته؛ بنابراین نقش آن، همان نقش واژه پیش از واو عطف است.

گزینه (۳): تاریخ تمدن بشری / گزینه (۴): خوانش شعر معاصر

د م م م م م م

❖ ۳۰۰- گزینه «۴» ❖

پایان این دوره (واژه «این» صفت پیشین «دوره» است).

د م م م

❖ بررسی سایر گزینه‌ها ❖

گزینه (۱): نخستین گام مؤثر / گزینه (۲): همه علوم روزگار / گزینه (۳): هر پدیده دیگر

د م م م م م م م م م م

❖ ۳۰۱- گزینه «۴» ❖

حال و هوای محتوای اثر

د م م م

❖ بررسی سایر گزینه‌ها ❖

گزینه (۱): میراث گران‌بهای ادبی / گزینه (۲): ماده اصلی ادبیات / گزینه (۳): کاربرد هنری زبان

د م م م م م م م م م م

❖ ۳۰۲- گزینه «۲» ❖

چگونگی معنا و محتوای کلام

د م م م م م

❖ بررسی سایر گزینه‌ها ❖

گزینه (۱): حروف و کلمات دشوار و سنگین / گزینه (۳): جنبه‌های ظاهری لفظ و سخن

د م م م م م م م م م م

۱- نگارن نباشید! قرار نیست برای شرح همه تست‌ها این قدر پرچانگی کنیم. قصد این بود یک خط فکری ارائه داده باشیم. اگر درست متوجه نشدید لطفاً یک بار دیگر پاسخ تست را بخوانید. از این به بعد، با هم قرار می‌گذاریم با استفاده از این کدها به پاسخ تست‌ها بپردازیم:

هسته (ه) / صفت (ص) / مضاف‌الیه (م) / صفت صفت (ص ص) / مضاف‌الیه مضاف‌الیه (م م) / قید صفت (ق ص) / صفت مضاف‌الیه (ص م): فقط برای توضیح ممیز، از خود واژه «ممیز» استفاده می‌کنیم تا با «مضاف‌الیه» اشتباه نشود.

گزینۀ (۴): جنبه‌های معنوی و محتوایی کلام

م م م م م

﴿ ۳۰۳- گزینۀ «۴» ﴾ ممیز، اسمی است که به عنوان واحد شمارش، بین «صفت‌های پیشین شمارشی، مبهم یا پرسشی» و «هسته» قرار می‌گیرد؛ در گروه «هر دسته روزنامه»، واژه «دسته» ممیز است؛ اما اگر می‌پرسید که چرا این واژه در گزینه‌های دیگر ممیز نیست، کافی است به موقعیت آن در گروه دقت کنید؛ این واژه در سه گروه دیگر کسر گرفته و جایگاه اسمی دارد.

﴿ ۳۰۴- گزینۀ «۱» ﴾ در گزینۀ (۱) واژه «تا» جانشین اسم خود شده و دیگر «هسته» به حساب می‌آید؛ مثلاً فرض کنیم اگر گروه، «سه تا خانه اول» بود، می‌توانستیم «تا» را ممیز به حساب آوریم؛ اما در این حالت مجبوریم آن را «هسته» تلقی کنیم؛ البته توجه به این که واژه «تا» در گروه گزینۀ (۱) کسر گرفته است، کار را خیلی راحت می‌کند؛

✦ بررسی سایر گزینۀها

گزینۀ (۲): چند بیت شعر / گزینۀ (۳): هر جلد کتاب / گزینۀ (۴): یک تگه کاغذ

ممیز ممیز ممیز

﴿ ۳۰۵- گزینۀ «۳» ﴾ در گروه «یک دسته گل دماغ‌پرور^۱» واژه «دسته» ممیز است.

به موارد فریبندۀ بیت‌های دیگر دقت کنید:

در بیت اول «دوتا» یک واژه است به معنی خمیده؛ در بیت دوم هم که معلوم است؛ نکند «یک دست جام باده» را دارای ممیز تصور کرده باشید!!! معنی مصراع اول این است که در یک دستم جام باده است و در یک دست دیگرم زلف یار / در بیت چهارم گروه اسمی «یک نفر» فریبنده است؛ در حالی که شما می‌دانید «وابسته وابسته» لزوماً در گروه‌هایی دیده می‌شود که دست کم سه کلمه داشته باشند.

﴿ ۳۰۶- گزینۀ «۲» ﴾

سه تا تار / صد تا تار
ممیز ممیز

«تا» در گزینۀهای دیگر: در گزینۀ (۱) «تا» قسمتی از واژه «دوتا» به معنی «خمیده» است. «تا» در گزینۀ (۳) هسته است؛ چون در یک گروه دوعضوی آمده و نمی‌تواند وابسته وابسته باشد. «تا» در گزینۀ (۴) نیز موقعیت ممیز ندارد؛ ممیز در صورتی شکل می‌گیرد که بین صفت پیشین و هسته واقع شده باشد.

﴿ ۳۰۷- گزینۀ «۲» ﴾ «قید صفت» قیدی است که بین هسته و صفت پسین قرار می‌گیرد؛ مثلاً واژه «نسبتاً» در ترکیب «آدم نسبتاً قدبلند» و یا واژه «خیلی» در گروه «امتحان خیلی سخت»؛ اما در این تست، شما با چالشی متفاوت درگیر بوده‌اید؛ درست خواندن! فراموش نکنید اگر درنگ‌ها و استقلال گروه‌ها را در هنگام خواندن رعایت نکنیم در تشخیص اجزای گروه دچار مشکل می‌شویم؛ مثلاً گزینۀ (۱)، خیلی فریبنده است. اگر بخوانیم «روز بس روشن»، «بس» در جایگاه «وابسته وابسته» است؛ در حالی که واژه روز در این گروه اصلاً کسر ندارد.

روز، بس روشن [است]

نهاد قید مسند

۱- دماغ‌پرور: «دماغ» به معنی «مغز سر» است و دماغ‌پرور یعنی خوش‌بو.

در گزینه (۲)، در گروه «غباری بس سیاه» واژه «بس» قید صفت است. در گزینه‌های (۳) و (۴) نیز واژه «بس» فقط قید است، نه قید صفت؛ کافی است بیت را درست بخوانید؛ خودتان متوجه می‌شوید.